

Danes vsek dan razen 22.
Svet je praznik.

Danes dnevni except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

—YEAR XVII. Cena lista
je 25.00.

Entered as second-class matter January 23, 1919, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., pondeljek, 8. septembra (Sept. 8), 1924. Subscription 25.00
Yearly

STEV.—NUMBER 211.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

BRUTALNA SILA
NAPRAM DELAVSKI
SOLIDARNOSTI.

STAVKUJOCIM RUDARJEM
DAJEJO SVINEC MESTO
KRUHA.

in stare požgane rudarske dvorane
se dviga nova in lepša dvorana.

Brady, W. Va. (Fed. Press.) —
Mej iz betona požgane rudarske
dvorane dne 19. junija t. l. se
je na obrobnih gricah kot živa
črka, kakšnih bojnih metod se
zadružuje Sam Brady proti ru-
derski organizaciji United Mine
Workers of America.

Krog iz pušk so preluknjale
črnjice del betonske opeke, ki je
vzrokel proti kompanijskemu
mestu. Devetnajst lukanj je videlo
v pleg teh so pa že praske od
črnjic, ki so odletele od umetne-
nosti kamna. To so vidna znamenja,
ki govorijo odločno, kako divje so
vzeli iz gnez, v katerih so i-
meriški avtomatični puški, ki so bi-
ligranjena blizu kompanijskega
delavca nabiralnika. To so sa-
momenja slabe merjenih stre-
šev, ampak na stotine krogel je
bolj lezeno stavbo, ki se je dvig-
la na betonskem podstavku.

Stavkazi in pobojniki so na-
deli dvorano s tako divostjo, a
kariso se so odlikovali Don Cha-
pmanovi oddelki, ko so pred tremi
metri bombe iz letal.

V dvorani sta bili nastanjeni
delrudarski družini, ki jih je
kompanija s silo iztrala iz kom-
panijskih hiš. Tu je prebivala
Henry Hellowella žena s šest otro-
ci in mrs. Ana Gillespie z dve-
ma otroki. Možje so bili tam za-
udi groženj, ki jih je govoril E.
Wilson, ki oddaja v najem
kompanijske hiše in s silo postav-
ja cesto strajkaške družine
in zavodevje. Brady-Warnerje-
va strajšarjem, kadar Sam Bra-
dy sam ne vrši tega dela.

Rudarji so stražili dvorano, od-
tako pobojniki pričeli z nasilni-
mestjanji in s silo postavljali ru-
derske družine dne 19. maja iz
kompanijskih hiš na cesto. Tri-
set dni kasneje je pričel napad
na rudarsko dvorano. Zabliznilo je
temni noči kakšnih dve sto
korakov od vodnega nabiralnika in
vzvrgnilo je krogla skozi po-
sape. Rudarji so poslali žene in
dečki v klet, kasneje so jih spra-
šili pri zadnjih vratih na postajo.
Prvemu strelu so sledili drugi
znamenji strelji in nato je pričelo
streljevanje. Strel za strelom
in oldan pri vodnem nabiraju-
ku. Temno noč so razsvetljeva-
steli iz avtomatičnih pušk. Pri-
je regularna Bradyjeva stra-
jšarja in pobojniki so se pripravili za
bitko. Kolikor bolj so se poboj-
niki bližili poslopju, toliko bolj
so padali strelji. V dvoran-

Dalje na 3. strani.)

Slavnato glasovanje.

La Follette je še vedno prvi.

In slavnata glasovanja, ki
vodijo Hearstovi listi v dva-
mestnih Združenih držav,
bil so s hoto v zjutraj slediči:
La Follette 22.543, Coolidge
887, Davis 7509.

Brezultat v nekaterih mestih:
Chicago: Coolidge 6429, La
Follette 3337, Davis 3387. — Los
Angeles: La Follette 6904, Coolidge
4457, Davis 1173. — San Fran-
cisco: La Follette 3696, Coolidge
5. Davis 626. — Milwaukee:
La Follette 1508, Coolidge 525,

Dalje na 13. strani.)

RECEN BLAGAJNIK SE NI
DAL UGNATI OD BAN-
DITOV.

Rosholt, Wis. — Pet banditov

vstopilo v Rosholtovo državno

in osornim glasom ukrasili "Hearstovo"

"Bogatstvo!" Blagajnik

je bil napadl na banko, kar so jih ne-

zgledali. Hitro so poskakali na

državno in se odpeljali v takem

času, da so jih na njima kadilo.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Volilna kampanja postaja živahnna na vseh koncih.

Brutalna sila napram delavski solidarnosti.

Poglavar jeklskega trusta ni za La Follette.

Hoover pojasnjuje, zakaj je podpiral stradajoče v Rusiji.

Spoštno znižanje meze se napoveduje tekstilnim delavecem.

Fašist Locatelli slabno sprejet od svojih rojakov v New Yorku.

Ameriški letalci na domačih tleh.

Inozemstvo.

Liga narodov osvojila obvezno razsodišče kot sredstvo za doseganje miru.

Bitka za Šangaj še ni končana; branitelji se umikajo.

Zakaj je Hoover podpljal stradajoče Rusije.

ALI BI SHERMANOV PISMO DALO POJASNIO NA TO Vprašanje?

Dovzaj stvar je ni tako jasna, da se popolnoma razume.

Washington, D. C. (Federated Press) — Federalizirani tisk je v zadnjih štirih mesecih napravil poizkuse, da dobi od Hooverjeve pisarne razglaseno pismo, ki ga je pisal neki Sherman, agent Hooverjeve pomočne organizacije v Parizu v mesecu juliju 1919, na- vajajoče, da se živež in druge stvari pošiljajo po belih četah v Revalu, Estoniji, v Rusijo ali naj- se razdelite v pokrajino, ki so pro- ste ali očiščene boljševiške kontrole. Kopijo tega pisma je napisal Hooverjev uslužbenec nepredvidno pokazal poročevalcu Federaliziranega tiska. To pismo pokazuje, da je ameriška odpomočna admi- nistracija pomagala poleti 1919 Judeniču pri njegovih poizkusih za streljaviščenje sovjetske re- pubblike.

Da se slišita oba zvona, je po-

ročevalcev vprašal Hooverja, da ne pokaže kopije le tega pisma, ampak tudi vso korespondenco, ki pokazuje, da je ponudil po- moč, da se prehranijo stradajoči Rusi zadaj za rdečo črto.

Končno je Hooverjev urad iz-

ročil Federaliziranemu tisku me- morandum, ki se poča s poizkusi,

da se organizira živežna pomoč v

sovjetski Rusiji, toda Shermanovo pismo se je definitivno pridržalo.

Hooverjev memorandum, bra-

nec ARA v letih 1919-21, je ne-

pristranski in prične: "Prvi po-

sovjetско vlado, da se pošlje od-

izkus, s'katerim je v zvezi mr.

Hoover, da se izvrši sporazum s

pomoč v teritorij, ki je pod bolj-

ševško kontrolo, je bil izvršen,

da je zborovala mirovna konfe-

rence spomisljida leta 1919. V mesecih januar in februar se je svet desetorice formalno pečal z ru- skim problemom, ampak dosegel

je le, da je bilo razvozljano še

težje. Ministrski predst. Lloyd

George je predlagal konferenco z

delegati boljševiške Rusije in

drugih vlad, ki so nastale iz ru- skoga carstva, podpiral ga je pa-

predsednik Wilson, in konsino se

je stvar razvila v Prikipov pred-

log. Ta predlog je propadel, ker

se nekateri beli voditelji niso ho-

teli pogajati in ker sta mu na-

sprotovale ministriki predsednik

Clemenceau in baron Sonino v

svetu desetorice, češ da nočeta i-

meti nicesar opraviti z boljševiki.

"Položaj v Rusiji je bil zelo

slab in zelo so trpeli posebno oni,

ki niso imeli nobenih stikov z

boljševiškim režimom in ki niso

bili odgovorni za vpostavitev ko-

munistične diktature ali s poizku-

si, da se vpostavijo tako diktatu-

re v drugih deželah."

V amisiu te izjave je Hoover v

teh okoliščinah poslal dne 28.

marta predsedniku Wilsonu me-

morandum, v katerem je priporo-

čil, da se odpomoti pošilje po eni

komisiji, kot je bila ustavljena

v Belgiji, in pozval je Frit-

jo Namenska v Pariz in ga vpra-

šal, da sprejme načelnikovo ko-

misijsko. Predlagal, da eksskluzi-

vnim.

Hoover je še vedno prvi.

In slavnata glasovanja, ki

vodijo Hearstovi listi v dva-

mestnih Združenih držav,

bil so s hoto v zjutraj slediči:
La Follette 22.543, Coolidge
887, Davis 7509.

Brezultat v nekaterih mestih:
Chicago: Coolidge 6429, La
Follette 3337, Davis 3387. — Los
Angeles: La Follette 6904, Coolidge
4457, Davis 1173. — San Fran-
cisco: La Follette 3696, Coolidge
5. Davis 626. — Milwaukee:
La Follette 1508, Coolidge 525,

Dalje na 3. strani.)

RECEN BLAGAJNIK SE NI
DAL UGNATI OD BAN-
DITOV.

Rosholt, Wis. — Pet banditov

vstopilo v Rosholtovo državno

in osornim glasom ukrasili "Hearstovo"

"Bogatstvo!" Blagajnik

je bil napadl na banko, kar so jih ne-

zgledali. Hitro so poskakali na

državno in se odpeljali v takem

času, da so jih na njima kadilo.

NAČELNIK JEKLAR- SKEGA TRUSTA NI ZA LA FOLLETTA.

OD NJEGA TUDI NI KAJ DRUGA GEGA PRICAKOVATI.

Trustjani niso še nikdar podpirali kandidata, ki je nevaren denar in moč.

Washington, D. C. — Wm. H. Johnston, predsednik konference za progresivno politično akcijo in predsednik organizacije "International Ass'n of Machinists", je odgovoril sodniku Garyju, predsedniku United States Steel korporacije, na njegovo provokacijsko delavstvo v norčevanju in politične moči delavstva. Johnston pravi, da ne more nikogar to razočarati, kar je povedal Gary.

Johnston meni, da je to nekaj naravnega, aka načelnik jeklskega trusta, ki je nagromadil milijone iz malih zasluzkov povprečnega državljana, od kar postoji, ne bo priporočal La Follette kot predsedniškega kandidata.

Johston povdari, da je Čang-Tao-Lin, mandžurski diktator, že danes napovedal vojno pekingski vladni.

Šangaj, Kitajska, 6. sept.

Bitka za Šangaj še traja. Čete generala Lu Jung Hsianga, governerja Čekiang, ki branijo Šangaj, so se morale včeraj umakniti dve milji na deset milij dolgi fronti vprivo silovitih napadov, ki jih izvršila armada generala Či Hsien Juana, governerja province Kiangsu. Najhujši boji so se včerajno začeli.

General Lu danes poroča, da

so njegove čete ujele veliko število mož nasprotne armade: med ujetniki je tudi polkovnik Čen iz Santunga, katerega je postal na fronto general Vu Pej, vrhovni poveljnik armade pekingske vladne.

General

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vražajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta. \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Našel se vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Laundale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

KAKŠNA NAJ BO AKTIVNOST DELAVSKE STROKOVNE ORGANIZACIJE?

Delavska strokovna organizacija ima namen, da služi kot sredstvo za zboljšanje sedanjega delavskega položaja. Ampak če so delavci s pomočjo svoje strokovne organizacije izvojevali skrajšanje delavnika, povišanje mezde, izboljšanje delavnih razmer v podjetju, še ni rečeno, da je delavska strokovna organizacija že dosegla svoj cilj in spolnila svojo nalogo.

Taka misel je napačna in tisti delavci, ki jo goje, se nahajajo v zmoti, ker tako misel paralizira delovanje delavske strokovne organizacije za osvoboditev delavstva izpod mezdne sužnosti, kajti delavci se vendar ne nahajajo v takem položaju, da so lahko zadovoljni z njim.

Podjetniki še niso postali tako dobrosrčni ljudje, da bi ne skušali pri prvi priložnosti vzeti delavcem, kar so izvojevali tekem večletnega boja. Tudi tako usmiljeni niso, ako se gospodarske razmere spremene in napratoj delavcem več bremen, da bodo prostovoljno površili mezde, izboljšali delavski položaj ali skrajšali delovni čas. Tudi moralno se niso povzdignili tako visoko, da bodo dejali, da je treba priznati enakopravnost za delavce tudi v gospodarstvu. Podjetniki se niso razvili tako daleč mogoče zaradi tega, ker so hudobni ljudje, ampak sedanji gospodarski sistem vpliva nanje, da so trdorščni in ne pozna uveljavljajo do delavcev. Ako bi se dale gospodarske razmere v človeški družbi izboljšati z dobrimi nauki o usmiljenju in dobrosrčnosti, tedaj bi moral biti na svetu že pravi raj, kajti minilo je že 1924, od kar se je rodil Krist, kakšnih štiri sto let pred njegovim rojstvom so pa že grški filozofi učili, da ne želi svojemu bližnjiku, kar ne želi sebi. Z drugimi besedami to pomeni, da demokracije še ni v industriji in da je tudi ne bode, dokler je delavci ne izvojujejo.

Iz tega sledi, da se razmere v človeški družbi še niso tako spremene, da delavci ne potrebujejo strokovne organizacije, ampak razmere uče delavce, da to organizacijo potrebujejo vedno bolj in bolj, ker se boj med delavstvom in kapitalisti poosnute.

Delavske strokovne organizacije morajo prenesti svoje delovanje tudi na politično polje, da delavci obdrže, kar so si izvojevali in obenem grade stopnjevale pot za prihod nove človeške družbe, v kateri bo mezdna sužnost odpravljena in se ljudje ne bodo več delili v izkoriščane in izkorisčevalce.

Seveda ne smejo delavske organizacije s svojim političnim delovanjem služiti starima strankima, ako hočejo, da bo njih delovanje koristonošno za delavstvo. Stari stranki podpirata sedanji gospodarski sistem, ki je kriv, da delavci ne prejmejo sadov svojega dela, ampak dobe le majhen delež teh sadov, ki jim ga določijo privatni bizniški interesi.

Ti interesi dandanes določajo, koliko delavec prejme mezde, koliko ur mora delati in pod kakšnimi pogoji ne glede na njegovo zdravje in na varnost za njegovo življenje. In dokler bodo privatni bizniški interesi imeli to moč, še misliti ni, da delavci postanejo gospodarsko enakopravni, ampak ostanejo potlačeni in prikrajšani na sadovih svojega dela.

Postavodajni zbori so pa edino pravo mesto, kjer delajo postave in tako določajo, kakšno naj bo gospodarstvo v deželi. Delavci morajo torej izvoliti svoje zastopnike v postavodajne zbore, da bodo delali postave tudi v njihovem interesu, in svoje ljudi v javne urade, na katerih se lahko zanesajo, da ne bodo služili privatnim bizniškim interesom.

Da se to zgodi, lahko pripomorejo delavske strokovne organizacije.

Delavske organizacije bodo pa le takrat izvrševale to naložo, ako bodo delavci v odboru svojih strokovnih organizacij izvolili take svoje tovariše, ki niso podporniki profesionalnih političarjev, katerih oči so vedno obrnjene v Wall Street, ker jim je vsaka skromna želja njih političnih gospodarjev že ukaz, vsak migljej pa strogo povelje.

Delavci morajo torej sami paziti, da delavska strokovna organizacija vrši svojo naložo v interesu delavstva in ne v njegovo škodo.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Cudahy, Wis. — Zopet prihaja v javnost. Mogoče čitatelje iznenadim, ker se bo moj dopis razširil, toda sodim po sebi. Na mreč ko dobim Prosveto v roke, prvo pogledam po dolgih dopisih ter male vedno prihranjam za poznejje; zavedam se, da večji dopis da več razvedrila.

Hodil sem zadnje čase zopet po naselbinah in iskal primernega stanovanja za preselitev in Racine, katero mesto je zadnja štiri leta postajala slabje in tiho, kolikor se tiče dela, ter je menda najslabše radi delavskih razmer, kar je mest v Wisconsinu. Med drugim sem si ogledal tudi Chicago obdobju ter si ga predstavljam drugače kakor prej. Vse kritike so vredna predraga stanovanja, ki se poleg tega še težko dobe za navadnega delavca. Veliko bolj mi je dopadlo predmestje Cicero, kamor se selijo naši gostoljubni rojaki. Družinama Šwigel in Margole izrekam hvalo za gostoljubnost in prijazni sprejem, tako tudi družini Cainkar v Chicagu.

Človek na potovanju vidi dosti in tudi sliši zanimive stvari. Zlasti v politiki se nekateri ljudje ne morejo odločiti, za katero stronko bi šli v boj in katere kandidate bi volili. Stejem si v dolžnosti, da podam izjavo senatorja LaFollette ali njegov govor, ko je prvič kandidiral za senatno stolec v Beli hiši. Čitatelji naj potem sami sodijo, za katerega kandidata bodo glasovali:

"Cenjeni navzoč! Prišel sem pred vas, da vam razložim moje želje. Predno nadaljujem, vam povem, da sem po poklicu odvetnik in da zastopam železniško družbo ter imam 35 tisoč dolarjev letne plače, poleg dobim povrnjenje ob družbi vse stroške, kamor grem zastopat družbo, če se plemjem v New York ali Kalifornijo. Lepa plača, kajne? Kot zvesti služabnik družbe sem prisiljen, da spolnjujem postave, toda postave so take, da se dajo na več načinov tolmačiti in družba zelo ljubi odvetnika, kateri tolmači postave vedno v njeno korist ter v škodo ubogega kmetišča in delavcev. Ker sem pa prepričan, da lahko kóristim deželi, v kateri živim, in ljudstvu iste dežele, sem se namenil, da zapustim železniško družbo in bogato plačo ter prem delat za ljudstvo, ako me izvoli, in sicer za plačo pet tisoč in pet sto na leto." Nastal je ogromen aplavz in vsestransko odobravanje ter klici: "To je naš drugi Lincoln! Živiu Bob! itd. Ko je poleg navdušenje, ki je trajalo kakih dvajset minut, je nadaljeval:

"Danes povprečni delavec zasluži tisoč dolarjev in manj. Peter oseb družine preživlja na leto z enim tisočakom. Tudi jaz ne potrebujem 35 tisočakov na leto, saj vendar nimam 35 želodeev, da bi potreboval toliko plačo za svojo družino. (Zopet odobravanje.) Ako sem bogatin družbam vreden toliko plače na leto, mislim, da sem tudi za splošni ameriški narod vreden \$5,500. Vi potrebujete poštene zastopnike in dam vam často besedo, ako bom izvoljen, vas bom pošteno zastopal, ker že danes vidim, da nekaj ni v redu. Ni mi za senatorsko čast, temveč za blagor ljudstva. Ker sem pa prepričan, da lahko kóristim deželi, v kateri živim, in ljudstvu iste dežele, sem se namenil, da zapustim železniško družbo in bogato plačo ter prem delat za ljudstvo, ako me izvoli, in sicer za plačo pet tisoč in pet sto na leto." Nastal je ogromen aplavz in vsestransko odobravanje ter klici: "To je naš drugi Lincoln! Živiu Bob! itd. Ko je poleg navdušenje, ki je trajalo kakih dvajset minut, je nadaljeval:

"Danes povprečni delavec zasluži tisoč dolarjev in manj. Peter oseb družine preživlja na leto z enim tisočakom. Tudi jaz ne potrebujem 35 tisočakov na leto, saj vendar nimam 35 želodeev, da bi potreboval toliko plačo za svojo družino. (Zopet odobravanje.) Ako sem bogatin družbam vreden toliko plače na leto, mislim, da sem tudi za splošni ameriški narod vreden \$5,500. Vi

potrebujete poštene zastopnike in dam vam často besedo, ako bom izvoljen, vas bom pošteno zastopal, ker že danes vidim, da nekaj ni v redu. Ni mi za senatorsko čast, temveč za blagor ljudstva . . ."

Citatelj iz tega lahko razvidi, da senator LaFollette ni lakomeč, kajti odstopil je službo 35 tisoč in prevzel službo za \$5,500. Ko bi bil on hotel ropati države, kot so vršili nekateri drugi poklicani, je imel priliko, toda ostal je zvest svojim obljubam in zato je vreden, da ga podpiramo in postavimo na predsedniški stol. Slišijo se pripombe: Zakaj senator ne pristopi k socialistični stranki, tedaj bi jaz z veseljem volil zanj? — Da, prijatelj, to je vso dobro, toda odločnemu socialistu se tudi ni treba proglašati, boljše je, da se ne proglaši, ker v takem položaju lahko računa na večjo podporo in zmago.

Na potovanju po naselbinah mi je prisla v roke članka Edinstva, v kateri sem videl članek za "katoličke ovčice". Blizajo se državne volitve, zdrnujejo se progresivi, socialisti, komunisti in splošni rdečkarji, toda mi smo nasproti taki stranki. Tako je postal list. Tudi za praktične katoličane je dobro, da povejo, da so nasprotvni delavstva, delavci so potem vsej več ogibati takih katoličkih voditeljev. Ta cerkev se je še vedno bala poštenih ljudi, tako bo tudi pri prihodnjih volitvah glasoval za podpornik K.

K. K., za ostanke sužnjedrčev, ker njeni voditelji spadajo v tiste vrste ljudi, ki se poslužujejo raznih zvijač. Mogoče bo še prišel čas, ko se bodo skrivali za hrbet socializma in prosili pomoci od socialistov.

V nekem drugem listu Edinstvo očita urednik Prosvete, da ponuja moje dopise. To je velika laž. Imam več izkušenj, kot so se jih naučili gospodje na Dvaindvajseti cesti, zato skribijo kapitalisti, ki me večkrat pošljajo s trebuhom za kruhom, torej ni treba, da bi urednik Prosvete ponarejal moje dopise. Gradiva je dovolj, da bi samo z enim dopisom uničil vse uspehe katoličkih shodov, ki so se vrnili zadnje čase. Ako ne prenehajo z napadi in obrekovanjem ter lahkomilnim ruvjanjem ter govor včakrat prekinjen. Odložili so daljni program za nedeljo 7. septembra, za kateri dan so pričakovali 50,000 poslušalcev.

Naj še pripomnem, kakih zvezd se poslužujejo kapitalisti. Ko je pričel govoriti župan, je priplul nad zborovalec eroplant ter se skrkal tako nisko, da je vznemirjal ljudstvo in večkrat prekinjal govornika. "Zvite butice so vaši nasprotniki!" se je glasili klici iz mnogice, govornik pa je pripomnil: "Mogoče se vozi Cooledge!" — Joe Radelj.

zedenj, ako se to ne izvrši, posamezno delave pravi sužnji, da jih bodo kapitalisti zopet lahko prodajali na javnih dražbah, kar danes krompir. Razkladal je, kaj vse so že dosegli delavci z organizacijo, delavske vlade v Mehiki, na Angleškem, Danskem, v Rusiji. Tudi mi smo deležni pravice, ne samo na papirju demokratične delavske vlade. Ne amemo dopustiti, da bi se sužnost povrnila, in tudi ne bomo. Zato moramo že danes na delo, da pridobimo volilce za delavsko stranko, kateri nacelui je senator LaFollette, pošten od nog do glave in kapitalistom največji strah.

Župan mesta Milwaukee je žel velikansko odobravanje na tak govor. Radi alabega vremena je bil govor večkrat prekinjen. Odložili so daljni program za nedeljo 7. septembra, za kateri dan so pričakovali 50,000 poslušalcev.

Naj še pripomnem, kakih zvezd se poslužujejo kapitalisti. Ko je pričel govoriti župan, je priplul nad zborovalec eroplant ter se skrkal tako nisko, da je vznemirjal ljudstvo in večkrat prekinjal govornika. "Zvite butice so vaši nasprotniki!" se je glasili klici iz mnogice, govornik pa je pripomnil: "Mogoče se vozi Cooledge!" — Joe Radelj.

S polja vede.

Čudoviti zakon težnosti.

(Po Garrettu P. Servissu.)

"Zakon", po katerem deluje ali operira težnost, je lahko razumljivo, ačka ga samo opazujemo, ampak pak narava težnosti je nekaj drugačega. Še nikomur ni bilo dovolj razjasnjeno glede narave težnosti. Teorija o "privlačnosti" zelo lepo pojasnjuje težnost, dokler ne razumevamo razmotriti, kako je mogoče že revje zaprt, če ne bude sodnik bolj preudaren kot judex. Potonula živina pa je le čed tened dñi po raznih krajskih nevreč, da že skoro ni mogoče v tam mimo rādi smradu, a žandar se ne zmeni, da bi poskrbel, da de konjč in mrhovino odstrani. Konjč je v zavoju v zavoju v zavoju.

Nekateri si tolmačijo, da je spomlado takozvan "eter", s katerim je napolnjen vsak prostor, tako da je vsako telo s drugim zvezano s pomočjo etra. Težnost torej je smrščana kot posledica etrove privlačnosti, katera pritegne telesa skupaj. Nekoliko boljše bi bilo morda lahko to pojasniti s pomočjo vrvic iz indijskega kavčka. Stegnjen je ob vsakega konca, kavček vleče skupaj proti sredini vse konce in se vrvica tudi v tem hipu skriči, čim je izpuščen konec. Vsikdar privlači skupaj konce po izpuščenju v svoje pravotno stanje.

Ako se to ne zdi dovolj pojasnilivo, služi morda v boljše razumevanje, kako elastičen je privlačenje težnosti, da je etra, kamen, ačka ga izpuščimo iz vrvine, da pada na zemljo. Privlačen je v zemlji, čim je izpuščen etru (ozračju).

Ampak tu pride Einstein ter s pomočjo svoje nadnaravnne matematike tolmači, da v resnici ni etra in da težnost (gravitacija) nima temveč učinek, ki izhaja iz prijeljene "krivine" prostora. Misimo tu v temi, zapredeni v Ziccu, v pokrajini, ki ni last nikogar, med dvema streljima jarkoma bojnega polja znanstvenih teorij, zato je najboljše, da tega sploh ne razumevamo, ker si ne znamo razjasniti; najboljše je, da se umaknemo ven bojnega polja Šenkenjaku, ker naših glav ne krije težade učenosti. Če se preveč mudimo na tem polju, ker se ne zastopimo, jo znamo še skupiti. To je za znanstvene teoriete.

Povsemito pažljivo samo za nekaj trenutkov "zakonu" o težnosti, ki ga je mogel podati Newton. On je razkazal s pomočjo matematike, ki sliši na zdravem razumu in pripravljenih poznih povzroča, da vsa telesa in dlele snovi privlači skupaj. Dokazal je, da čim težje je telo, toliko močnejša je privlačna sila težnosti.

Telo, ki teha sto funov, ima stotek takoj veliko privlačnost kakor en fun težko telo. Zemlja ima okoli dvanajst septiljonkrat večjo privlačnost kakor en fun težko telo. Ima približno eno 330 stotinoljčno privlačnost kot jo ima sonce.

Ampak znamenito je, da težna privlačnost se skokoma manjša, čim bolj naravnica razdalja med telesoma in sredistem telesa, katero ima privlačnost na prvo telo. Ako je razdalja podvojena, privlačna sila upade do ene četrte tistega, kar je bila prej, ako se razdalja potrojji, se sila pomanjka do ene devetine.

nih teles in spojenju v eno na telo.

Ako spojimo oba dela Newtona in zakona o težnosti skupaj, vendar eden pravi, da se privlačnost razlikuje neposredno tako, katera je teža mase teles drugi, da je pri tem treba upoštevati razdaljo med telesi, dobi podlago, na kateri je bila zgrajena celotna astronomija, s katero se ne ukvarjajo človeški možgi.

Mnenje, da težnost nastaja v sledi tega, ker se zemlja vrta okoli svo

